

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

міжнародних відносин і права

Юрій МУДРИК

29 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжкультурна та міжпрофесійна комунікація

Галузь знань – В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Спеціальність – В11 Філологія (за спеціалізаціями)

Спеціалізація – В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Рівень вищої освіти – Другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма – Германська філологія та перекладознавство: перша – англійська, друга – німецька

Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС, **Шифр дисципліни** – ОЗП.01

Мова навчання – українська/англійська

Статус дисципліни: обов'язкова (загальної підготовки)

Факультет – Міжнародних відносин і права

Кафедра – Германської філології та перекладознавства

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття					Самостійна робота в т.ч. ІРС		Залік	Іспит
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Д	1	2	4	120	44	14		16	14	76			+
З	1	2	4	120	10	6		2	2	110			+

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Германська філологія та перекладознавство: перша – англійська, друга – німецька» за спеціальністю В11 «Філологія (за спеціалізаціями)»

Робоча програма складена

д-р філол.н., проф. Юлія БОЙКО

Схвалена на засіданні кафедри германської філології та перекладознавства

Протокол від 29.08.2025 р. № 1

Зав. кафедри

Юлія БОЙКО

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин і права

Голова вченої ради факультету

Юрій МУДРИК

2 ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва факультету	Підпис	Ініціали, прізвище
Гарант освітньо-професійної програми, д. філол. наук, проф.	Факультет міжнародних відносин і права		Юлія БОЙКО

3. Пояснювальна записка

Дисципліна «Міжкультурна та міжпрофесійна комунікація» є однією із обов'язкових дисциплін і займає провідне місце у фаховій підготовці здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, очної (денної) (далі – денної) та заочної форм здобуття вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Германська філологія та перекладознавство: перша – англійська, друга – німецька» в межах спеціальності В11 «Філологія» (за спеціалізаціями), спеціалізації В11.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська».

Пререквізити – ОЗП.03.Сучасні інформаційні технології в професійній діяльності; ОФП.01. Методологія лінгвістичних та перекладознавчих досліджень; ОФП.02. Лінгвістичний та літературознавчий аналіз художнього тексту; ОФП.05. Основна іноземна мова та практика перекладу (англійська мова); ОФП.06. Друга іноземна мова та практика перекладу (німецька мова).

Постреквізити – ОФП.07. Педагогічна практика у ЗВО; ОФП.08. Переддипломна практика; ОФП.09. Кваліфікаційна робота.

Відповідно до освітньої програми дисципліна «Міжкультурна та міжпрофесійна комунікація» сприяє забезпеченню

компетентностей: ЗК 01. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; ЗК 03. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; ЗК 05. Здатність працювати в команді та автономно; ЗК 06. Здатність спілкуватися іноземною мовою; ЗК 07. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ЗК 08. Навички використовувати інформаційні і комунікаційні технології; ЗК 09. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації; ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності); ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ФК.06. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань; ФК 07. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

програмних результатів навчання: ПРН 02. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною (англійською та німецькою) мовами; ПРН 04. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування; ПРН 05. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня; ПРН 06. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації; ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності; ПРН 19. Здатність здійснювати ефективну комунікативну взаємодію рідною та іноземними мовами (англійською та німецькою) для вирішення питань професійної співпраці; проводити науковий аналіз мовного, мовленнєвого та літературного матеріалу, інтерпретуючи його на основі класичних та сучасних методологічних принципів, і робити обґрунтовані висновки.

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти комплексної міжкультурної та міжпрофесійної компетентності, спрямованої на забезпечення ефективної усної й письмової взаємодії з представниками різних лінгвокультур та фахових спільнот, запобігання комунікативним конфліктам і успішну реалізацію стратегій співробітництва в умовах глобалізованого простору.

Предметом вивчення є закономірності, принципи та механізми вербальної й невербальної взаємодії між мовними особистостями — представниками різних національно-культурних спільнот і фахових середовищ (дискурсів).

Завдання дисципліни: 1) засвоєння теоретичних моделей комунікації: опанування фундаментальних концепцій міжкультурної чутливості, соціолінгвістичних параметрів та теорій

професійного дискурсу; 2) аналіз культурної та дискурсивної варіативності: дослідження впливу національно-культурних чинників на стиль ведення переговорів, ділове листування та наукову полеміку; 3) опанування стратегій подолання комунікативних бар'єрів: формування здатності ідентифікувати причини «комунікативних збоїв» та оперативно усувати їх у процесі перекладу й медіації; 4) розвиток міжпрофесійної гнучкості: формування навичок комунікативного «перемикання» між фаховими мовами різних галузей знань для забезпечення ефективного взаєморозуміння між експертами; 5) формування етики міжкультурної та міжгалузевої взаємодії: засвоєння норм толерантності, міжнародного етикету та професійного протоколу у командній і автономній роботі; 6) опанування прикладних засобів невербальної та цифрової комунікації: аналіз невербальних сигналів (кінесики, проксемики) та використання ІКТ під час міжкультурної фахової взаємодії.

Результати навчання. Після успішного завершення курсу здобувачі повинні: визначати та інтерпретувати фундаментальні теорії міжкультурної комунікації (моделі Е. Голла, Г. Гофстеде, М. Беннета) та їхнє прикладне значення у філологічній та перекладацькій діяльності; класифікувати та характеризувати специфіку професійного дискурсу різних галузей (наукового, технічного, ділового), принципи міжпрофесійної взаємодії, а також етичні й правові норми міжнародного ділового протоколу; пояснювати типологію комунікативних бар'єрів (лінгвістичних, соціокультурних, психологічних) та теоретичні підходи до їх нейтралізації; застосовувати техніки «перемикання кодів» та адаптувати стратегії перекладу й мовленнєву поведінку відповідно до професійного статусу, культурного бекграунду та цілей співрозмовника; демонструвати навички ефективної комунікативної медіації для запобігання та розв'язання конфліктів, зумовлених розбіжністю культурних чи професійних установок; дотримуватися норм етнорелятивізму, міжнародного професійного етикету та ділового протоколу під час реальної комунікативної взаємодії; ідентифікувати та аналізувати культурні коди у вербальній і невербальній поведінці представників різних лінгвокультур; здійснювати критичний аналіз власних стереотипів, упереджень і комунікативних ризиків, що можуть перешкоджати об'єктивному сприйняттю фахової інформації; оцінювати результативність міжкультурної та міжпрофесійної взаємодії на основі аналізу реальних фахових кейсів та власного досвіду; організовувати та здійснювати міжкультурну й міжпрофесійну медіацію у складі міждисциплінарних команд (зокрема виступати комунікативним посередником між фахівцями різних галузей); моделювати та вдосконалювати індивідуальні стратегії безперервної розбудови власної міжкультурної й професійно-перекладацької компетентності.

4. Структура залікових кредитів дисципліни

Назва розділу (теми)		Кількість годин відведених на:							
		Денна форма				Заочна форма			
		Лекції	С	ПЗ	СР	Лекції	С	ПЗ	СРС
Тема 1.	Вступ. Виникнення й формування міжкультурної комунікації (далі – МКК) як науки	2	2	2	9	1			10
Тема 2.	Теоретичні основи МКК. Структура, форми, аспекти МКК.	2	2	2	9				12
Тема 3.	Параметри та виміри культур (за класичними теоріями). Поняття «культури» в контексті комунікації.	2	2	2	12	1			16

Тема 4.	Культура та поведінка. Етноцентризм та культурний релятивізм. Культурний шок.	2	2	2	10				14
Тема 5.	Переклад як акт МКК. Міжкультурний характер «культурного повороту» в перекладі та перекладознавстві.	2	2	2	12	1			12
Тема 6.	Міжпрофесійна та ділова міжкультурна комунікація. Динаміка міжкультурної взаємодії та професійний аспект.	2	2	2	10	1			10
Тема 7.	Міжкультурні конфлікти як специфічний різновид комунікації. Стратегії вирішення конфліктів.	2	2	2	14	1			20
	КР			2					
	Разом за семестр:	14	14	16	76	6			110

С - семінарські заняття; ПЗ - практичні заняття; СР- самостійна робота

5. Програма навчальної дисципліни

5.1 Зміст лекційного курсу

Перелік лекцій для студентів *денної* форми здобуття освіти

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1.	Вступ. Виникнення й формування міжкультурної комунікації (далі – МКК) як науки Літ.: [1-5]. Виникнення та еволюція МКК: історичні передумови та етапи розвитку дисципліни. Науковий апарат МКК: визначення об'єкта та предмета дослідження. Міждисциплінарні зв'язки: взаємодія МКК із лінгвістикою, культурною антропологією та психологією. Інтегративний характер крос-культурних досліджень: синтез гуманітарних знань. Типологія міжкультурної комунікації: види та рівні взаємодії. Структурна організація МКК: основні підходи до визначення архітектури комунікативного акту. Культурна антропологія як методологічний фундамент теорії комунікації.	2
2.	Теоретичні основи та багатоаспектність міжкультурної комунікації Літ.: [1-6]. Структурна організація міжкультурної комунікації: детермінанти МКК; компоненти комунікативного акту в міжкультурному контексті (адресант, адресат, повідомлення, код, канал, зворотний зв'язок); детермінанти успішної взаємодії: мовна компетенція, фонові знання та культурна дистанція.	2

	Типологія МКК: пряма та непряма комунікація: особливості вербалізації інтенцій; опосередкована та безпосередня (неопосередкована) взаємодія: роль технічних засобів та медіа-платформ у сучасному діалозі культур. Багатоаспектний характер МКК: культурологічний аспект: культура як система цінностей та регулятор поведінки; лінгвістичний аспект: взаємозв'язок мови та культури; поняття лінгвокультурами; психологічний аспект: когнітивні механізми сприйняття «чужого»; подолання когнітивного дисонансу; соціально-комунікативний аспект: ієрархія, соціальні ролі та статус учасників комунікації; етичний аспект: моральні норми та принципи толерантності в міжкультурному діалозі; професійно-прикладний аспект: специфіка комунікації в бізнес-середовищі, науці та дипломатії. Філософсько-антропологічний вимір МКК: категорія «менталітету» як базис національної самосвідомості; вплив національного характеру на стратегії та стиль комунікативної поведінки.	
3.	Параметри та виміри культур у класичних теоріях МКК Літ.: [1-6; 18]. Аксіологічний фундамент культури: поняття культури як системи регулятивів; співвідношення культурних цінностей, норм та традицій; культурна варіативність базових категорій людського буття. Контекстуальність комунікації / Теорія високо- і низькоконтекстуальних культур (теорія Е. Голла): поняття «комунікативного контексту»; типологія культур за рівнем контекстуальності; висококонтекстні культури: роль підтексту, ієрархії та невербальних сигналів; низькоконтекстні культури: пріоритет вербальної точності, логіки та експліцитності; особливості кодування та декодування інформації у різноконтекстних середовищах. Параметричні моделі культур (Теорія культурних вимірів Г. Гофштеде): дистанція влади; колективізм – індивідуалізм; маскулінізм-фемінізм; уникання невизначеності: порівняння культур за ступенем допустимих відхилень від встановлених ними норм і цінностей ставлення до ієрархії та нерівності; індивідуалізм проти колективізму: пріоритет особистого чи групового «Я»; домінування цінностей успіху чи якості життя; рівень культурної грамотності: розуміння фонових знань, ціннісних установок, психологічної та соціальної ідентичності, характерних для певної культури; глибоке знання різних культурних символів відповідної національної культури. Теорія культурної грамотності Е. Гірша, 4 рівні: Р1.: необхідний для виживання; Р2: достатній для входження в чужу культуру; Р3: забезпечує повноцінне існування в новій культурі - її «привласнення»; Р4: дозволяє в повній мірі реалізувати ідентичність мовної особистості.	2
4.	Культура та поведінка. Етноцентризм та культурний релятивізм. Культурний шок. Когнітивні та прагматичні аспекти міжкультурної комунікації. Літ.: [1-6]. Мовна та концептуальна картини світу: картина світу як результат відображення об'єктивної реальності у свідомості людини;	2

	концептосфера нації: структура, складники та національна специфіка; співвідношення мовної та концептуальної картин світу: чинники та механізми відмінностей; ціннісна картина світу: ієрархія національних цінностей та динаміка (мінливість) ціннісних концептів. Взаємозв'язок мови, мислення та культури: еволюція поглядів на тріаду «мова – мислення – культура»; гіпотеза лінгвістичної відносності (Е. Сепіра – Б. Ворфа): сильна та слабка версії; етнопсихолінгвістика: дослідження національно-маркованих особливостей мовленнєвої діяльності.	
5.	Переклад у системі міжкультурної комунікації: лінгвокультурологічний аспект Літ.: [1-6; 10; 13; 14; 15; 18; 19]. Переклад як форма міжкультурної опосередкованої комунікації: роль перекладача як «культурного посередника». «Культурний поворот» у перекладознавстві: перехід від лінгвістичного еквівалента до культурної адекватності. Переклад як інструмент діалогу та трансляції культурних смислів. Проблема перекладності в контексті взаємодії мови та культури: вплив гіпотези мовної відносності на теорію перекладу; концепція лінгвоетнічної неперекладності: межі інтерпретації та способи подолання культурних розривів. Етнокультурна специфіка лексичного складу мови: теорія лакун: класифікація та способи компенсації лакунарних одиниць у перекладі (елімінація, заповнення); культурно-маркована лексика: реалії, конотативна лексика та безеквівалентні одиниці. Конотативний простір мовних культур: національно-культурна специфіка лексичної конотації; специфіка відтворення асоціативного фону в перекладі: символіка кольоропозначень: культурні коди кольорів у різних лінгвокультурах; етнокультурні конотації зоонімів та фітонімів: метафоричне переосмислення назв тварин і рослин; фразеологічна картина світу: переклад ідіом як відтворення національного духу.	2
6.	Психологічна динаміка та професійні виміри міжкультурної взаємодії Літ.: [2-5; 19; 21; 22; 23]. Психологія міжкультурної адаптації та феномен «культурного шоку»: природа культурного шоку: когнітивний дисонанс та емоційні реакції при зіткненні з іншокультурними нормами; динаміка адаптації (Модель U-кривої Г. Тріандіса та К. Оберга): від етапу «медового місяця» до повної аккультурації; стратегії подолання психологічного дискомфорту та методи деескалації стресу; феномен «зворотного культурного шоку»: специфіка психологічної реінтеграції у рідне середовище. Стратегії аккультурації особистості (за Дж. Беррі): асиміляція та сепарація: переваги та ризики однобічної адаптації; маргіналізація: причини втрати культурної ідентичності; інтеграція як цільова стратегія: збереження власної спадщини при успішному засвоєнні кодів іншої культури. Професійна міжкультурна комунікація в діловій сфері: національні стилі ведення переговорів (за Р. Льюїсом): <i>Лінійно-активний стиль</i>: орієнтація на завдання, факти та регламент; <i>Мультиактивний стиль</i>: пріоритет міжособистісних стосунків та емоційність; <i>Реактивний стиль</i>: акцент на слуханні, гармонії та повазі до партнера; Проксеміка	2

	та хронеміка в діловому етикеті: організація офісного простору та ставлення до часових ресурсів (пунктуальність vs гнучкість). Статус перекладача в міжкультурному діалозі: перекладач як міжкультурний медіатор (посередник): межі відповідальності та етичні аспекти; роль культурного інтелекту (CQ) у професійній діяльності лінгвіста.	
7.	Конфліктологія та стратегії професійної взаємодії в міжкультурному середовищі Літ.: [2-3; 18; 20]. Психологічні передумови міжкультурних конфліктів: етноцентризм та стереотипізація: механізми формування та вплив на об'єктивність комунікації; роль стереотипів як когнітивних фільтрів: позитивні та негативні аспекти у професійній діяльності; модель розвитку міжкультурної чутливості Мілтона Беннета: від етноцентричних стадій (заперечення, захист, применшення) до етнорелятивістських (визнання, адаптація, інтеграція). Міжкультурний конфлікт як комунікативний феномен: специфіка конфліктів у міжнародному бізнес-середовищі та науковій спільноті; детермінанти конфліктності: розбіжності у сприйнятті ввічливості, прямотинності (direct vs indirect communication) та способів висловлення критики; культурно-марковані моделі поведінки в конфліктних ситуаціях; Технології врегулювання конфліктів та етикет: методи деескалації: трансформація сприйняття від позиції «неправильної поведінки» до розуміння «іншої логіки прийняття рішень»; стратегії вирішення міжкультурних конфліктів: компроміс, співпраця та медіація; міжнародний бізнес-етикет: протокольні аспекти та норми професійної етики. Формування професійної міжкультурної компетентності: міжкультурна толерантність як інструмент досягнення стратегічного порозуміння; етика професійної взаємодії: здатність зберігати власну культурну ідентичність при глибокій повазі до кордонів та цінностей партнера; роль філолога-перекладача у запобіганні та нейтралізації комунікативних ризиків.	2
	Разом за семестр	14

Перелік оглядових лекцій та їх анотацій для студентів заочної форми здобуття освіти

Номер лекції	Тема лекції та її анотація	Кількість годин
1.	Тема 1. Теоретико-методологічні засади та параметричні моделі міжкультурної комунікації Літ.: [1-8]. МКК як міждисциплінарна галузь: об'єкт, предмет, структура комунікативного акту та багатоаспектність взаємодії (лінгвістичний, культурологічний, психологічний аспекти). Аксіологічний фундамент та параметричні теорії вимірів культур: теорія високо- та низькоконтекстуальних культур Е. Голла; модель культурних вимірів Г. Гофштеде; рівні культурної грамотності Е. Гірша. Категорії «менталітету» та національного характеру у формуванні комунікативної поведінки.	2
2.	Тема 2. Когнітивно-картинні виміри МКК та лінгвокультурологічні аспекти перекладу Літ.: [1-8].	2

	Взаємозв'язок мови, мислення й культури: гіпотеза мовної відносності (Е. Сепір – Б. Ворф), мовна та концептуальна картини світу. Переклад як міжкультурно опосередкована комунікація: «культурний поворот» у перекладознавстві та перекладач як міжкультурний медіатор (<i>cultural mediator</i>). Етнокультурна специфіка лексичного складу: концепція лінгвоетнічної неперекладності, теорія лакун, культурно-маркована лексика (реалії), національно-культурні конотації (символіка кольоро-, зоо- та фитонімів, ідіоматика).	
3.	Тема 3. Психологія міжкультурної адаптації, ділова комунікація та конфліктологія Літ.: [1-8]. Психологічна динаміка міжкультурної взаємодії: феномен «культурного шоку» (модель U-кривої К. Оберга і Г. Тріандіса) та стратегії акультурації особистості за Дж. Беррі. Професійна та ділова МКК: національні стилі ведення переговорів (за Р. Льюїсом), роль проксеміки й хронеміки, поняття культурного інтелекту (CQ). Міжкультурна конфліктологія: етноцентризм, стереотипізація, модель міжкультурної чутливості М. Беннета, стратегії врегулювання конфліктів та етика фахової взаємодії перекладача. Технології врегулювання конфліктів у міжнародному бізнес- і науковому середовищі. Формування професійної міжкультурної компетентності та етика фахової взаємодії. Роль перекладача в нейтралізації комунікативних ризиків.	2
Разом за 2 семестр:		6

5.2. Зміст семінарських занять для здобувачів денної форми навчання

№ п/п	Теми та зміст семінарських занять	К-ть годин
1.	Генезис, інституціоналізація та методологічний апарат МКК. Історичні передумови виникнення МКК: Повоєнний контекст (США, 1940–1950-ті рр.), діяльність Інституту дипломатичної служби (FSI), внесок Е. Голла та праця «The Silent Language» (1959) Літ.: [5, с. 7-18]; Інституціоналізація та міжнародне визнання: Анн-Арборська школа етнолінгвістики (Р. Ладо, 1957) та Джорджтаунська конференція 1968 року як етапи відокремлення МКК у самостійну наукову дисципліну Літ.: [5, с. 7-18]. Співвідношення понять «міжкультурна», «крос-культурна» та «інтеркультурна» комунікація Літ.: [1, с. 7-11; 2, с. 17-19]; МР – 1, с. 5-7 Міждисциплінарна матриця МКК: культурна антропологія як методологічний фундамент. Синтез лінгвістики, соціології, психології та етнології в крос-культурних дослідженнях Літ.: [1, с. 7-11; 5, с. 7-19].	2
2.	Теоретико-структурні виміри міжкультурної комунікації. Архітектура комунікативного акту: Функційне навантаження адресного блоку (адресант, адресат), кодів, каналів та зворотного зв'язку в контексті культурної дистанції Літ.: [1, с. 15-19; 2, с. 11-17]. Типологічні опозиції МКК: Пряма vs непряма комунікація (особливості вербалізації інтенцій); опосередкована vs безпосередня взаємодія в еру цифровізації Літ.: [1, с. 7-11; 5, с. 7-19; 8, с. 54-87].	2

	Багатоаспектна матриця МКК: Аналіз культурологічного, лінгвістичного (лінгвокультуреми), психологічного (подолання когнітивного дисонансу) та соціально-етичного аспектів. Категорії «менталітету» та «національного характеру» як детермінанти комунікативної поведінки Літ.: [15, с. 12-28; 2. с. 22-55].	
3.	Параметризація культур та типологізація комунікативних моделей. Аксіологічна структура культури: співвідношення цінностей, норм, традицій та обрядів. Літ.: [4, с.10-13; 14, с. 22-48; 2. с. 22-55]. Теорія високо- та низькоконтекстуальних культур Е. Голла: критерії розмежування та особливості кодування інформації Літ.: [18, с. 14-28]. Модель культурних вимірів Г. Гофштеде (дистанція влади, індивідуалізм/колективізм, маскуліність/фемінність, уникання невизначеності) Літ.: [18, с. 14-28; 27; 26]. Чотири рівні культурної грамотності за Е. Гіршем та їх значення для формування мовної особистості Літ.: [18, с. 14-28; 24 -30].	2
4.	Аксіологічно-психологічна динаміка міжкультурної взаємодії Картини світу як підґрунтя МКК: співвідношення мовної, концептуальної та ціннісної картин світу. Динаміка національної концептосфери Літ.: [4, с. 21-29]. Опозиція «Етноцентризм vs Культурний релятивізм»: Вплив етноцентричних орієнтирів на комунікацію та релятивістський підхід як основа формування міжкультурної чутливості Літ.: [22; 23]. Феноменологія «культурного шоку»: Природа, причини та когнітивно-емоційна симптоматика адаптаційного стресу [Л-ра: 2, с. 63 -123]. Динаміка акультурації: Етапи U-подібної та W-подібної кривих (К. Оберг, Г. Тріандіс). Феномен «зворотного культурного шоку». Етнопсихолінгвістичні аспекти: Гіпотеза Л. Ворфа — Е. Сепіра (сильна та слабка версії) в контексті дослідження національно-маркованих моделей мовленнєвої поведінки Літ.: [МР-1, с. 29-36].	2
5.	Лінгвокультурологічні та парадигмальні виміри перекладу в МКК. «Культурний поворот» у перекладознавстві: перехід від структурно-лінгвістичного еквівалента до концепції культурної адекватності. Літ.: [11, с. 49-64; 12, с. 110 -118]. Статус перекладача в міжкультурному діалозі: роль перекладача як «культурного посередника» (<i>cultural mediator</i>) та межі його інтерпретаційної відповідальності [Л-ра: 5, с. 46 -55]. Проблема перекладності та концепція лінгвоетнічної неперекладності: Вплив гіпотези мовної відносності Е. Сепіра — Б. Ворфа на теорію перекладу; способи подолання культурних розривів. Літ.: [12, с.156-199; 6, с. 286-300; МР-3, с. 41-44]. Теорія лакун у МКК: типологія лакунарних одиниць та стратегії їхньої компенсації в перекладі (елімінація, заповнення) [Л-ра: 5, с. 55 - 67]. Конотативний простір мовних культур: Специфіка відтворення в перекладі національно-маркованих конотацій (кольоропозначення, етнокультурні конотації зоонімів та фітонімів, ідіоматика) Літ.: [4, с. 40 – 43; 10, с. 58-61].	2
6.	Психологічна адаптація, ділова етика та фаховий статус перекладача в МКК.	2

	Психологія міжкультурної адаптації: когнітивно-емоційна природа «культурного шоку» та динаміка адаптаційного процесу (модель U-кривої К. Оберга та Г. Тріандіса) Літ.: [14, с. 55-63]. Феномен «зворотного культурного шоку»: Специфіка, симптоматика та проблеми психологічної реінтеграції у рідне лінгвокультурне середовище Літ.: [2, с. 226-250]. Стратегії акультурації за Дж. Беррі: порівняльний аналіз асиміляції, сепарації, маргіналізації та інтеграції як цільової стратегії збереження ідентичності Літ.: [18, с. 30-56]. Національні стилі ведення переговорів (за Р. Льюїсом): Специфіка лінійно-активних, мультиактивних та реактивних культур у діловому партнерстві Літ.: [МР-1, с. 36-56]. Невербальні параметри ділового етикету: проксемічний вимір (простір) та хронемічні моделі (монохронний vs поліхронний час) у професійній взаємодії Літ.: [4, с. 46-59; 7; 8]. Статус та етика міжкультурного медіатора: Межі відповідальності перекладача та роль культурного інтелекту (CQ) у запобіганні комунікативним ризикам Літ.: [5, с. 77-91].	
7.	Динаміка міжкультурних конфліктів, когнітивні фільтри та деескалаційні технології. Психологічні передумови міжкультурних конфліктів: Етноцентризм та стереотипизація як когнітивні фільтри, що викривляють сприйняття комунікативної поведінки партнера. Еволюція міжкультурної чутливості: Модель Мілтона Беннета — стадії розвитку від етноцентричних (<i>заперечення, захист, применшення</i>) до етнорелятивістських (<i>визнання, адаптація, інтеграція</i>). Детермінанти конфліктності у фаховому середовищі: Розбіжності у сприйнятті ввічливості, прямолінійності (<i>direct vs indirect communication</i>) та способів висловлення критики / зворотного зв'язку (<i>feedback</i>) Літ.: [18, с. 43 – 56; 6; 3; 20]. Стратегії врегулювання міжкультурних конфліктів: Трансформація сприйняття від оцінки «неправильна поведінка» до «інша логіка прийняття рішень». Медіація, компроміс і співпраця. Етика та міжкультурна толерантність: Роль філолога-перекладача як медіатора в нейтралізації комунікативних ризиків і збереженні власних культурних кордонів. Літ.: [18, с. 43 – 56; 6; 3; 20].	2
	Загалом за семестр:	14

5.2. Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для студентів денної форми здобуття освіти

№ п/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
1	Аналіз міждисциплінарних моделей та параметрів МКК. Методологічний розбір першоджерел: аналіз уривків класичних праць (Е. Голла, Г. Гофштеде). Студенти визначають, з позицій якої саме науки (антропології, лінгвістики чи психології) автор будує свою концепцію МКК.	2

	Порівняльний аналіз терміносистеми: складання порівняльної таблиці міждисциплінарних зв'язків МКК (з чим взаємодіє та які методи запозичує і які результати отримує): • <i>МКК + Лінгвістика</i> (аналіз мовних кодів та дискрипторів). • <i>МКК + Культурна антропологія</i> (поняття культурних норм, звичаїв, цінностей). • <i>МКК + Психологія</i> (механізми сприйняття «Свій / Чужий», когнітивні карти) Літ.: [1; 5]. Аналіз комунікативного збою: розбір реального прикладу (відео або текст) міжкультурного збою за модельними елементами комунікативного акту (визначити: який саме компонент — код, канал чи фонові знання — спричинив непорозуміння).	
2	Лінгвокультурологічний та прагматичний аналіз міжкультурного дискурсу. Практичні завдання та кейси: • Завдання 1. Аналіз лінгвокультури: здобувачам пропонується обрати 3–4 національно-марковані одиниці (лінгвокультури) із мови, що вивчається, і провести їхній комплексний аналіз (лексичне значення, асоціативне поле, фонові знання, проблеми перекладу). • Завдання 2. Кейс «Пряма vs Непряма комунікація»: розбір двох автентичних діалогів (наприклад, ділова переписка між представниками німецької та японської або британської культур). Студенти мають визначити рівень експліцитності/імпліцитності інтенцій та запропонувати шляхи коригування тексту для відсутності комунікативного збою. • Завдання 3. Симуляція «Професійні сфери МКК»: моделювання ситуації фахової взаємодії (бізнес-переговори, дипломатичний прийом, наукова дискусія) із дотриманням соціальних ролей, статусних ієрархій та етичних норм. • Завдання 4. Порівняльний аналіз ділового етикету висококонтекстної (напр., Японія) та низькоконтекстної (напр., Німеччина) культур. • Завдання 5. «Індекс дистанції влади та його вплив на субординацію в університетському й бізнес-середовищі».	2
3	Параметричний аналіз культур та прагматика міжкультурних моделей. Кейс-аналіз «Високо- vs низькоконтекстний дискурс» (за теорією Е. Голла): Завдання: Здобувачам надаються два варіанти ділового листування / ведення переговорів (наприклад, німецька / американська пряма та експліцитна модель проти японської / британської імпліцитної). Визначити рівень контекстуальності; знайти прихований підтекст та невербальні маркери; трансформувати текст із низькоконтекстного у висококонтекстний і навпаки для оптимізації сприйняття. Компаративний аналіз за параметричною моделлю Г. Гофштеде: • Використання аналітичного інструменту <i>Hofstede Insights (Country Comparison Tool)</i> Літ.: [27]. • Завдання: здійснити порівняльний аналіз України та однієї з країн вивченої мови за 4–6 вимірами (дистанція влади, індивідуалізм/колективізм, маскулінізм/фемінізм, уникання невизначеності тощо). Скласти аналітичну довідку	2

	про потенційні «точки напруги» у професійній взаємодії Літ.: [1, с. 47-54]. Моделювання та лінгвістичний аудит рівнів культурної грамотності (за Е. Гіршем): • Завдання: проаналізувати англомовний / німецькомовний публіцистичний або художній текст на наявність пресупозицій та фонових знань. Класифікувати пресупозиції за 4 рівнями Е. Гірша та визначити, які з них потребують лінгвокультурологічного коментаря чи перекладацької адаптації. Літ.: [28]. Робота з порівняльним інструментом: використовуючи Country Comparison Tool (Hofstede Insights), провести компаративний аналіз культурних параметрів України та однієї з країн вивченої мови (США/Велика Британія/Німеччина Літ.: [27].). Підготувати проєкт із презентацією на тему: «Свій/чужий». Літ.: [1, с. 49].	
4	Когнітивно-прагматичне моделювання міжкультурної адаптації Практичні завдання та кейси: • Завдання 1. Розбір кейсу «Стереотипи та Етноцентризм»: Аналіз реальних міжкультурних ситуацій із виявленням когнітивних викривлень, етноцентричних оцінок та розробка алгоритму їх трансформації за принципами культурного релятивізму. • Завдання 2. Моделювання карти акультурації: здобувачам пропонується розібрати описаний сценарій перебування фахівця/студента за кордоном, діагностувати поточний етап U-кривої та підбрати прагматичні інструменти для деескалації психологічного стресу. • Завдання 3. Лінгвокогнітивний експеримент: Порівняльний аналіз концептів-цінностей (наприклад, «ВОЛЯ / FREEDOM», «ПРИВАТНІСТЬ / PRIVACY», «ДОВІРА / TRUST») у двох лінгвокультурах для виявлення етнокультурних відмінностей у концептуальній картині світу.	2
5	Прагматика відтворення етнокультурної специфіки в перекладі. Аналіз та компенсація лакун і безеквівалентної лексики: • Автентичні художні та публіцистичні тексти з наявністю реалій, етнографізмів та культурних лакун. • Завдання: Виявити безеквівалентні одиниці; визначити тип лакуни (абсолютна, відносна, векторна); обґрунтувати вибір перекладацької стратегії (транскрипція/транслітерація, гіперонімічний переклад, калькування, описовий переклад, вилучення). Відтворення національно-культурного конотативного фону: • Завдання: Здійснити порівняльний аналіз описів та ідіом, що містять назви кольорів, тварин (зооніми) чи рослин (фітоніми) у мові оригіналу та перекладу. Визначити, чи збережено культурний код (наприклад, метафоричні асоціації зоонімів або символіку кольору) та трансформувати вислови за умови розбіжності конотацій. Кейс «Форенізація vs Доместикація» (за Л. Венуті): • Завдання: Проаналізувати два варіанти перекладу одного культурно-насиченого фрагмента. Оцінити рішення перекладача з погляду збереження «чужості» (форенізація) або	2

	пристосування до норм приймаючої культури (доместикація/адаптація) Літ.: [11; 12].	
6	Симуляція професійної взаємодії та діагностика адаптаційних процесів. Аналіз кейсу «Динаміка акультурації та реінтеграції»: - Опис реального кейсу фахівця/студента, який проходив тривале стажування за кордоном і повернувся додому. Завдання: Визначити поточний етап на U-кривій та діагностувати наявність зворотного культурного шоку; ідентифікувати реалізовану стратегію акультурації (за Дж. Беррі) та запропонувати алгоритм мінімізації адаптаційного стресу. Рольова гра / Симуляція переговорів «Діалог культур за Р. Льюїсом»: Завдання: Студенти об'єднуються у три команди, які репрезентують різні типи культур за Р. Льюїсом: <i>Команда А (Лінійно-активна)</i>: фокус на регламенті, фактах, монохронному часі та задачах. <i>Команда Б (Мультиактивна)</i>: фокус на міжособистісних стосунках, емоційності та гнучкому графіку. <i>Команда В (Реактивна)</i>: фокус на уважному слуханні, збереженні «обличчя» партнера та гармонії. Мета симуляції: Провести переговори про підписання міжнародної угоди, виявити точки суперечностей у хронеміці/проксеміці та виробити компромісне рішення за участю перекладача-медіатора. Оцінювання та розвиток Культурного Інтелекту (CQ Test & Audit): Завдання: Пройти експрес-діагностику за 4 компонентами CQ (когнітивний, мотиваційний, метакогнітивний, поведінковий); розробити індивідуальну програму підвищення CQ для фахівця з іноземної філології.	2
7	Деескалація міжкультурних конфліктів та медиативний аудит. Кейс-аналіз «Direct vs Indirect Communication в умовах конфлікту»: - Сценарій конфліктного діалогу між керівником проєкту (наприклад, з Нідерландів чи Німеччини — прямий стиль) та виконавцем (наприклад, з В'єтнаму, Японії чи Великої Британії — непрямий стиль), що виник через формулювання критики. Завдання: Визначити причину комунікативного збою; виявити стереотипні оцінки сторін; переформулювати конфліктні висловлення у нейтрально-конструктивний формат із збереженням ділової інтенції. Діагностика за моделлю М. Беннета (DMIS Audit): Завдання: Проаналізувати висловлення учасників зафіксованої міжкультурної суперечки та визначити, на якій стадії моделі розвитку міжкультурної чутливості перебуває кожен із них. Запропонувати комунікативні кроки для переходу від етноцентричної стадії (<i>захист/применшення</i>) до етнорелятивістської (<i>визнання/адаптація</i>). Симуляція «Міжкультурна медіація перекладача»: Завдання: Рольова гра: двоє студентів відтворюють конфліктну ситуацію під час міжнародних бізнес-переговорів (розбіжність щодо термінів, підпорядкування або протоколу), а третій студент у ролі перекладача-медіатора застосовує технології деескалації для нейтралізації напруги та досягнення компромісу.	2

8	Підсумкове заняття: комплексна симуляційна гра «Міжнародні міжпрофесійні переговори» (Моделюється засідання міжнародної робочої групи (наприклад, узгодження умов грантового проєкту чи комерційної угоди між українською, німецькою та японською сторонами).	2
Разом:		16

Перелік семінарських та практичних занять для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Тема семінарського/практичного заняття	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні засади та параметричні моделі міжкультурної комунікації Літ.: [5, с. 7-18; 1, с. 7-24]. МКК як міждисциплінарна галузь: об'єкт, предмет, структура комунікативного акту та багатоаспектність взаємодії (лінгвістичний, культурологічний, психологічний аспекти). Аксіологічний фундамент та параметричні теорії вимірів культур: теорія високо- та низькоконтекстуальних культур Е. Голла; модель культурних вимірів Г. Гофштеде; рівні культурної грамотності Е. Гірша. Категорії «менталітету» та національного характеру у формуванні комунікативної поведінки Літ.: [18, с. 14-28]. Підготувати есе (на вибір): - Зародження МКК в Анн-Арборській школі та Джорджтаунська конференція 1968 року. - Роль культурної антропології у формуванні методології теорії комунікації (вибір зі списку).	2
2	Прагматика параметризації культур та лінгвокультурологічні аспекти перекладу. Експрес-дискусія та теоретичний аудит: Актуалізація ключових концепцій: високо- vs низькоконтекстні культури (Е. Голл), виміри Г. Гофштеде, концепція «культурного повороту» в перекладознавстві та теорія лакун Літ.: [18, с. 14-28]. Практичний блок А: Кейс-аналіз параметрів культур: Здобувачам надається опис міжпрофесійного комунікативного збою між партнерами (наприклад, українсько-німецьке або британсько-японське ділове листування). Завдання: визначити розбіжності за рівнем контекстуальності та дистанції влади; трансформувати висловлення для усунення імпліцитного конфлікту та забезпечення точної передачі інтенції. Практичний блок В: Перекладацький аудит лакун та безеквівалентної лексики: Аналіз англомовного/німецькомовного фахового тексту, що містить реалії, культуроніми та конотативно марковану лексику (зооніми, кольоропозначення, ідіоми). Завдання: класифікувати типи лакун; обґрунтувати вибір перекладацької стратегії (форенізація vs доместикація/адаптація) та запропонувати еквівалентні варіанти перекладу з лінгвокультурологічним коментарем Літ.: [5, с. 91]	2
Разом:		4

5.3. Зміст самостійної (у т.ч. індивідуальної) роботи здобувача вищої освіти

Самостійна робота здобувачів освіти розподіляється за змістовими модулями та охоплює такі види діяльності: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої основної та додаткової літератури, підготовка до обговорення питань на семінарських заняттях»; укладання термінологічних глосаріїв, складання аналітичних матриць (напр.: *«Параметричні теорії культур»*, *«Стратегії акультурації за Дж. Беррі»*, *«Стилі переговорів за Р. Льюїсом»*); проекти на кшталт розробка *«Міжкультурного паспорту спілкування / профайлу»* для фахівця; укладання *«Словника реалій та безеквівалентної лексики»* з лінгвокультурологічним коментарем та варіантами перекладацьких трансформацій; побудова *«Алгоритму деескалації міжкультурного конфлікту»* та створення чеклістів із міжкультурного протоколу; написання проблемних аналітичних есе за обраною тематикою.

Зміст самостійної роботи студентів денної форми здобуття освіти

Номер теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин
1.	Опрацювання основної та додаткової літератури: • <i>За джерелами</i> [1, 2, 4]: Опрацювати теоретичний матеріал щодо формування комунікативної лінгвістики та міжкультурного діалогу. • <i>За джерелами</i> [14; 16; 17]: Підготувати конспект-схему «Еволюція поглядів на поняття "культура" від антропологічного розуміння до комунікативного». Аналітичне есе (на вибір): • <i>«Прикладний характер виникнення МКК: від дипломатичних потреб до освітньої дисципліни».</i> • <i>«Культурна антропология Едварда Голла: як безвербальна поведінка стала предметом теорії комунікації».</i> Термінологічний глосарій: Укласти глосарій ключових понять теми (10–12 термінів) із покликанням на ДСТУ та академічні джерела (<i>«міжкультурна комунікація»</i>, <i>«крос-культурні дослідження»</i>, <i>«інституціоналізація МКК»</i>, <i>«міжкультурна компетентність»</i>) Літ. : [9].	4 4 2
2.	Опрацювання першоджерел: Ознайомитися з рекомендованою літературою за темою (Літ.: 9, с. 134-149; Л-ра: 5, с. 33-49) та скласти опорний конспект-глосарій ключових понять (<i>«детермінанти МКК»</i>, <i>«культурна дистанція»</i>, <i>«когнітивний дисонанс»</i>, <i>«лінгвокультурема»</i>). Аналітичне есе (на вибір): • <i>«Трансформація безпосередньої та опосередкованої МКК під впливом сучасних медіаплатформ».</i> • <i>«Вплив національного характеру на вибір комунікативних стратегій (на матеріалі мови, що вивчається)».</i> Дослідницький проєкт / Презентація: Підготувати порівняльну характеристику вияву етичного та соціально-комунікативного аспектів МКК у діловій сфері України та країни першої/другої іноземної мови.	2 4 4
3.	Опрацювання першоджерел та укладання аналітичної матриці: • Опрацювати праці Е. Голла (<i>Beyond Culture</i>), Г. Гофштеде (<i>Cultures and Organizations</i>) та рекомендовану літературу (Літ.: 2, с. 123–149; 6, с. 33–41; 7, с. 33–39). • Побудувати зведену порівняльну таблицю «Параметричні моделі культур у МКК» (Критерії: <i>Автор/Теорія/Ключові параметри / Мовні й поведінкові маркери / Приклади лінгвокультур</i>). Аналітично-дослідницьке есе (на вибір):	2 4

	• <i>«Трансформація культурних вимірів Г. Гофштеде в умовах цифрової глобалізації та віддаленої міжпрофесійної комунікації».</i> • <i>«Роль культурної грамотності (за Е. Гіршем) у збереженні національно-мовної ідентичності філолога».</i> Розробка крос-культурного профайлу (проект): • Підготувати «Міжкультурний паспорт спілкування» для фахівця, який направляється на роботу/стажування до обраної країни. Профайл має містити: характеристики за Е. Голлом та Г. Гофштеде, рекомендації щодо урахування контексту, субординації, ставлення до ризику й регламенту, а також список з 10–12 базових пресупозицій/символів цієї культури.	4
4.	Опрацювання наукових публікацій та першоджерел: • Опрацювати дослідження за темою Літ.: [22; 23] та підготувати аналітичний конспект щодо когнітивних механізмів психолінгвістичного сприйняття «чужого». • За рекомендованою літературою Літ.: [22; 23], с. 5 - 40; Л-6, с. 85–90) підготувати порівняльну таблицю стратегій акультурації за Дж. Беррі (асиміляція, сепарація, маргіналізація, інтеграція) з прикладами. Науково-дослідницьке есе (на вибір): <i>«Культурний релятивізм як етичний та методологічний імператив сучасного фахівця з філології».</i> <i>«Мовна відносність у цифрову еру: як алгоритми та медіа формують сучасну ціннісну картину світу».</i> Термінологічний глосарій: Укласти глосарій базових понять теми: <i>«мовна картина світу», «концептосфера», «етноцентризм», «культурний релятивізм», «культурний шок», «когнітивний дисонанс», «етнопсихолінгвістика».</i> Літ.: [9; 1; 2].	4 6 2
5.	Опрацювання першоджерел та укладання аналітичної карти: • Опрацювати фундаментальні праці з теорії перекладу та МКК Літ.: [28; 10; 17; 29; 30]. • Побудувати порівняльну таблицю «Стратегії відтворення культурно-маркованої лексики в перекладі» із прикладами із системи першої/другої іноземної мови та української мови. Науково-дослідницький проєкт (на вибір): • <i>«Специфіка відтворення фразеологічної картини світу при перекладі художнього дискурсу».</i> • <i>«Перекладацькі розриви та способи заповнення предметних і когнітивних лакун у фахових текстах»</i> тощо. Укладання «Словничка реалій та безеквівалентної лексики»: • Укласти навчальний лінгвокультурологічний словничок (15–20 одиниць) на матеріалі сучасної преси чи художньої літератури вивченої мови. Для кожної одиниці подати: лінгвокультурологічний коментар, варіанти перекладу українською мовою та визначити використану перекладацьку трансформацію Літ. : [9].	4 4 2
6.	Опрацювання першоджерел та укладання аналітичного профайлу: • Опрацювати праці Р. Льюїса Літ.: [29, с. 58–61], розділи з лінгвокультурології та рекомендовану літературу. • Скласти «Порівняльну матрицю ділових культур» за Р. Льюїсом (Критерії: <i>Тип культури Ціннісні орієнтири&Стиль ведення переговорів & Моделі хронеміки й проксемики & Приклади країн</i>).	2

	Аналітично-дослідницьке есе (на вибір): • «Роль культурного інтелекту (CQ) перекладача у нейтралізації комунікативних невдач під час ділових переговорів». • «Зворотний культурний шок у професійній діяльності: механізми реінтеграції фахівця після тривалих міжнародних проєктів». Практичний проєкт «Розробка рекомендацій із міжкультурного протоколу»: • Підготувати інструкцію-пам'ятку (Checklist) для українського перекладача/делегатії щодо проксемічних, хронемічних та вербальних норм поведінки під час ділової зустрічі з представниками однієї з країн вивченої мови.	4 2
7.	Опрацювання першоджерел та укладання аналітичної карти: • Опрацювати праці М. Беннета (<i>Basic Concepts of Intercultural Communication</i>), дослідження за темою (<i>Boyko et al., 2022</i>) та рекомендовану літературу Літ.: [21; с. 245–262; МР-1, с. 47–49). • Побудувати зведену таблицю «Модель розвитку міжкультурної чутливості М. Беннета» (Поля: <i>Стадія сприйняття культурних відмінностей / Типові поведінкові маркери / фрази Стратегії подолання бар'єру</i>). Науково-дослідницьке есе (на вибір): • «Роль перекладача як міжкультурного медіатора в нейтралізації конфліктогенних чинників у міжнародному бізнес-дискурсі». • «Механізми подолання етноцентризму та стереотипізації у процесі формування професійної компетентності філолога». Підготовка індивідуального завдання з презентацією за темою «Алгоритм деескалації міжкультурного конфлікту» (за вибором студента). Літ.: [20].	2 2 6
8.	Підготувати практичний Посібник-Чеклист (5–7 кроків) для фахівця з міжкультурної комунікації щодо реагування на комунікативний конфлікт у мультинаціональній команді (алгоритм має враховувати аналіз контексту, стилів спілкування та етичні норми). Літ.: [20; 18]. Підготовка до контрольної роботи.	4 2
	Разом за 1 семестр:	76

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ЕСЕ

1. Міжкультурна комунікація як соціокультурний феномен.
2. Міждисциплінарний характер міжкультурної комунікації.
3. Теорія культурної грамотності Е. Хірша.
4. Теорія крос-культурної поведінки в бізнесі за Р. Гестеландом.
5. Теорія редукції невпевненості К. Бергера.
6. Теорія адаптації Я. Кіма.
7. Комунікативна культура в символіці різних народів.
8. Культурні коди в міжкультурній комунікації.
9. Опозиція «своє/чуже» у взаємодії культур.

10. Етноцентризм і культурний релятивізм в аспекті МКК.
11. Криза культурної ідентичності в Україні.
12. Акультурація як феномен особистісного рівня.
13. Феномен «культурного шоку» за умов міжкультурної адаптації.
14. Культурні суперечності глобалізації.
15. «Толерантність» – «терпимість» – «інтолерантність» в МКК.
16. Концепція «мозаїчної» ідентичності.
17. Невербальні традиції різних народів світу.
18. Мовчання та паузи у міжкультурній комунікації.
19. Національно-культурні традиції мовленнєвої поведінки українців.
20. Роль вибачень у вербальному спілкуванні. 2
21. Бар'єри в міжкультурній комунікації та їх значення.
22. Проблема розуміння та порозуміння у міжкультурній комунікації.
23. Упередження та дискримінація в міжкультурній комунікації.
24. Феномен комунікативного «вампіризму».
25. Специфіка Інтернет-комунікації в міжкультурній взаємодії.
26. Дискурс і диспут як форми мовленнєвої взаємодії.
27. Гендерний аспект спілкування та комунікативна взаємодія.
28. Роль гумору/жарту у міжнародних ділових стосунках.
29. Мова посмішки у західних культурах.
30. Проксематична поведінка і прояви почуттів українців.
31. Символіка квітів у міжкультурній комунікації.
32. Культурна варіативність кінесичної мови.
33. Візуальна комунікація в бізнес просторі.
34. Такесика в комунікативних практиках.
35. Монохромні та поліхромні моделі комунікативних культур.
36. Аудіальна поведінка в процесі комунікації.
37. Феномен «одорика» (запахи, косметика, татуювання) у міжкультурній комунікації.
38. Символічно-комунікативний зміст застольного етикету.
39. Просодика та екстралінгвістика як засоби невербальної комунікації.
40. Атракція в міжкультурних контактах людей.
41. Психологічний інструментарій попередження конфліктів.
42. Управління емоціями в конфліктних ситуаціях.
43. Етностереотипи в сучасних культурах.
44. Упередження у міжкультурних відносинах.
45. Екзотичні та дивовижні забобони народів світу.

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти, які навчаються за *заочною* формою здобуття вищої освіти, полягає у виконанні у повному обсязі усіх видів робіт відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни, зокрема: самостійна робота над засвоєнням теоретичного матеріалу; виконання усіх видів робіт та індивідуальних завдань (зокрема написання есе) передбачених Робочою програмою; підготовка до поточного та семестрового контролів тощо. Студенти заочної форми здобуття освіти виконують додатково контрольну роботу. Вимоги до її виконання та варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний здобувач вищої освіти отримує у викладача у період настановчої сесії. Крім цього, здобувачі можуть користуватися методичними рекомендаціями із навчальної дисципліни у Модульному середовищі, де розміщені Робоча програма дисципліни та усі необхідні матеріали з її навчально-методичного забезпечення.

6. ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання застосовуються такі освітні **технології** інформаційно-цифрові та дистанційні технології (*e-Learning*): використання спеціалізованих вебплатформ: аналіз культурних вимірів країн у режимі реального часу за допомогою ресурсу *Hofstede Insights*

(*Country Comparison Tool*); інструменти цифрової взаємодії (Moodle, Google Classroom, Zoom): організація асинхронної та синхронної роботи, проведення форумно-дискусійних модулів та **методи:** метод аналізу конкретних ситуацій; опрацювання технік перекладу-трансляції з урахуванням прямого й непрямого стилів спілкування та висловлення критичних зауважень; дослідницькі та проблемно-орієнтовані технології: проблемне навчання : створення під час лекцій і семінарів проблемних ситуацій (зокрема оцінювання меж лінгвоетнічної неперекладності й етичних меж адаптації тексту при перекладі); метод проєктів: виконання командних або індивідуальних прикладних розробок (укладання «Міжкультурного паспорта спілкування / профайлу країни», словника реалій та безеквівалентної лексики з лінгвокультурологічним коментарем, розробка чекліста з міжкультурного протоколу для філолога); метод контрольованої дискусії та мозкового штурму (*Guided Discussion / Brainstorming*): обговорення фундаментальних наукових проблем (гіпотези мовної відносності Е. Сепіра — Б. Ворфа, меж культурного релятивізму, явищ «зворотного культурного шоку»); лінгвоперекладознавчі та аналітичні методи: компаративний аналіз: зіставлення концептів і цінностей у мовних картинах світу на основі концептуального й компонентного аналізу; перекладацький аудит та трансформаційний аналіз: аналіз варіантів перекладу культурно-маркованої лексики, лакун, реалій, зоонімів та ідіом із застосуванням стратегій форенізації та доместикації (за Л. Венуті).

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком освітнього процесу.

При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- Усне та письмове опитування;
- Оцінювання якості виконання практичних завдань (аналіз лакун, безеквівалентної лексики, реалій, конотативно маркованого дискурсу); перевірка обґрунтованості вибору перекладацьких трансформацій та стратегій (*форенізація vs доместикація*);
- оцінювання індивідуальних проєктів;
- Оцінювання симуляційних та рольових ігор;
- Контроль та оцінювання самостійної роботи: перевірка укладених термінологічних глосаріїв, аналітичних порівняльних таблиць та профайлів країн; оцінювання індивідуальних і командних навчально-дослідницьких проєктів (наприклад, «Міжкультурний паспорт спілкування», «Словник реалій»);
- Рецензування та оцінювання аналітичних есе;
- Тестовий контроль.

8. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Освітній процес із навчальної дисципліни визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, передбачених чинними Положеннями Університету про організацію та навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Відвідування лекційних і практичних занять є обов'язковим. За наявності об'єктивних причин, підтверджених документально, семінарське чи практичне навчання за погодженням із викладачем та рішенням кафедри може здійснюватися за індивідуальним графіком.

Успішне опанування дисципліни, формування фахових компетентностей і досягнення програмних результатів навчання передбачають обов'язкову систематичну підготовку здобувачів до семінарських занять, що охоплює аналіз мовних засобів категорій тексту, характеристики типів і функцій алюзій, визначення концептів, розкриття суті концептуальної метафори, аналіз

поетичного тексту та його перекладацьких рішень, а також активну участь у дискусіях і презентацію власних рішень під час виконання індивідуальних завдань.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених календарно-тематичним планом. Пропущені практичні заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше ніж за тиждень до завершення навчальних занять у семестрі.

Засвоєння навчального матеріалу оцінюється за результатами усного опитування під час практичних занять, тестування, виконання аналітичних вправ та індивідуального завдання. Індивідуальне завдання подається на перевірку у терміни, визначені графіком самостійної роботи, та може бути реалізоване у формі наукового есе, мультимедійної презентації або тез доповіді на конференцію за однією з тем дисципліни.

Під час виконання всіх видів навчальної діяльності здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності. Будь-які форми порушень (списування, підказки, плагіат, використання інструментів штучного інтелекту без належного цитування чи дозволу викладача) не толеруються. У разі виявлення порушень здобувач отримує незадовільну оцінку і зобов'язаний повторно виконати завдання за іншою тематикою.

9. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У 2 СЕМЕСТРІ

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності не допускаються та не толеруються.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи (структурну одиницю) після її оцінювання викладач виставляє в електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. За умови виконання усіх видів навчальної роботи за результатами поточного контролю протягом вивчення навчальної дисципліни, встановлених її Робочою програмою, здобувач денної форми здобуття освіти з навчальної дисципліни, підсумковим контролем для якої є іспит, може набрати до 60 балів (здобувач заочної форми – до 50 балів). Позитивну підсумкову оцінку здобувач може отримати, якщо за результатами поточного та підсумкового контролів набере від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС (див. таблицю Співвідношення...), яка заноситься в екзаменаційну відомість, а також до Індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів *денної* форми здобуття освіти у 2 семестрі

Аудиторна робота	Контрольні заходи	Самостійна робота (СР)	Семестровий контроль (СК)	Разом
Другий семестр				

Семінарські /практичні заняття (мінімум – 8 контрольних точок)								Тестовий контроль:		ІІІ	Іспит	Сума балів
1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12	13-14	15-17	T*1-4	T 5-7			
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)												
3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	6-10	24-40	60-100**
24-40								6-10		6-10	24-40	

Примітка: T* – тема навчальної дисципліни;

**За набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижче встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС».

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми здобуття освіти

Аудиторна робота			Самостійна робота				Семестровий контроль	Разом
Другий семестр								Сума балів
Семінарське/практичне заняття			Індивідуальний проєкт (ІІІ)		Тестовий контроль		Іспит	
1	2	3	Якість виконання	Захист роботи	T1-5	T6-15		
Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)								
3-5	3-5	3-5	12-20	3-5	3-5	3-5	30-50	60-100
9-15			15-25		6-10		30-50	

Оцінювання аудиторної роботи (семінарські та практичні заняття)

Оцінка за семінарське / практичне заняття складається з таких компонентів: усна відповідь із теоретичного матеріалу теми; перевірка та обговорення виконаного домашнього завдання; оцінювання якості виконання практичних завдань; оцінювання письмових розв'язань та усної презентації міжкультурних комунікативних збоїв, конфліктних ситуацій і сценаріїв «культурного шоку»; оцінювання симуляційних та рольових ігор; оцінювання вміння аналізувати й пояснювати специфіку міжкультурної взаємодії, параметри культур, теорію лакун і перекладацькі трансформації на нових прикладах, дібраних із фахових і художніх текстів різних жанрів і стилів.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на семінарських/практичних заняттях викладач користується наведеними нижче критеріями (див табл. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти) :

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді мовою викладання (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення письмових завдань. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки, демонструє практичні навички з вирішення фахових завдань. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре (середній)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури навчальної дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (недостатній)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення навчальної дисципліни.

Оцінювання якості виконання ІІІ студентами заочної форми здобуття освіти

Індивідуальний проєкт (ІІІ) оцінюється 15-25 балів. Крім того, відбувається захист індивідуального проєкту, під час якого студенти доводять своє розуміння обраної теми.

Кожне завдання ІІІ здобувача вищої освіти оцінюється з використанням нижченаведених у таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (щодо визначення достатнього, середнього та високого рівня досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей). Критерії оцінювання (ІІІ):

Таблиця – Розподіл балів між завданнями ІІІ здобувача вищої освіти

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал	Потенційні позитивні бали* (середній бал)	Максимальний (високий) бал

Теоретична обґрунтованість та аналітична глибина	3	4	5
Дослідницька методологія та критичне мислення	3	4	5
Практична спрямованість та перекладацька якість	3	4	5
Дотримання вимог до оформлення та академічна доброчесність	3	4	5
Публічна презентація та захист проєкту	3	4	5
Разом	15	20	25

Оцінювання результатів тестового контролю

Кожен з двох тестів, передбачених робочою програмою, складається із 20 тестових завдань. Максимальна сума балів, яку може набрати студент за результатами тестування, складає 5.

Відповідно до таблиці структурування видів робіт за тематичний контроль здобувач залежно від кількості правильних відповідей може отримати від 3 до 5 балів:

Таблиця – Розподіл балів в залежності від наданих правильних відповідей на тестові завдання

Кількість правильних відповідей	1–11	12–14	15–17	18–20
Відсоток правильних відповідей	50-59	60-74	75-89	90-100
Кількість балів	-	6	8	10

На тестування відводиться 25 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в онлайн режимі у Модульному середовищі для навчання на сторінці навчальної дисципліни. Тестування здобувачів вищої освіти у Модульному середовищі для навчання автоматично оцінюються за критеріями, наведеними у таблиці вище.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю (іспит)

Освітня програма передбачає підсумковий семестровий контроль з дисципліни у формі іспиту, завданням якого є системне й об'єктивне оцінювання як теоретичної, так і практичної підготовки здобувача з навчальної дисципліни. Складання іспиту відбувається за попередньо розробленими і затвердженими на засіданні кафедри білетами. Відповідно до цього в екзаменаційному білеті пропонується поєднання теоретичних та практичних питань.

Таблиця – Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю здобувачів денної форми навчання

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань
---------------------	--

	Мінімальний (достатній) бал (задовільно)	Потенційні позитивні бали* (середній бал) (добре)	Максимальний (високий) бал (відмінно)
Теоретичне питання № 1	6	8	10
Теоретичне питання № 2	6	8	10
Практичне завдання № 3	6	8	10
Практичне завдання № 4	6	8	10
Разом:	24	32	40

Примітка. *Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (24 бали) та максимального (40 балів), знаходиться в межах 25-39 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.

Таблиця – Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю здобувачів заочної форми навчання (50 балів для підсумкового контролю)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал (задовільно)	Потенційні позитивні бали* (середній бал) (добре)	Максимальний (високий) бал (відмінно)
Теоретичне завдання № 1	8	8	10
Теоретичне завдання № 2	6	8	10
Практичне завдання № 3	8	12	15
Практичне завдання № 4	8	12	15
Разом:	30	40	50

Примітка. *Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (30 балів) та максимального (50 балів), знаходиться в межах 31-49 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.

Семестровий іспит виставляється, якщо загальна сума балів, яку набрав студент з дисципліни за результатами поточного та підсумкового контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «відмінно/добре/задовільно», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення.

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна шкала (Опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зарахован о	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом

B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		
D	66-72		
E	60-65		Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

11. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Які історичні, політичні та соціокультурні чинники зумовили виникнення міжкультурної комунікації (МКК) як самостійної наукової дисципліни в середині XX століття?
2. У чому полягає відмінність між поняттями «міжкультурна», «крос-культурна» та «інтеркультурна» комунікація?
3. Охарактеризуйте об'єкт, предмет та понятійний апарат теорії МКК.
4. Які міждисциплінарні зв'язки поєднують МКК із культурною антропологією, соціолінгвістикою, психологією та перекладознавством?
5. Розкрийте структуру та компоненти міжкультурного комунікативного акту (адресант, адресат, код, канал, контекст, зворотний зв'язок). Що таке «культурна дистанція»?
6. Назвіть та охарактеризуйте основні детермінанти успішної міжкультурної взаємодії.
7. У чому полягає сутність прямої та непрямої комунікації (*direct vs indirect communication*)? Як у них вербалізуються інтенції мовця?
8. Як специфіка технічних засобів та сучасних медіаплатформ впливає на опосередковану міжкультурну взаємодію?
9. Поясніть сутність категорії «менталітет» та її вплив на формування національного характеру й моделей комунікативної поведінки.
10. У чому полягає сутність аксіологічного фундаменту культури (співвідношення цінностей, норм, обрядів і традицій)?
11. Розкрийте основні положення теорії високо- та низькоконтекстуальних культур Едварда Голла.
12. Які особливості кодування та декодування інформації притаманні висококонтекстним (наприклад, японській) та низькоконтекстним (наприклад, німецькій) культурам?
13. Охарактеризуйте базові виміри культур у параметричній моделі Герта Гофштеде (*дистанція влади, індивідуалізм/колективізм, маскулінізм/фемінізм, уникання невизначеності*).
14. Навіщо у міжкультурних дослідженнях використовуються додаткові параметри Г. Гофштеде (*довгострокова орієнтація та індульгенція vs стриманість*)?
15. Охарактеризуйте теорію культурної грамотності Еріка Гірша та розкрийте зміст її чотирьох рівнів.
16. Що таке «картина світу»? У чому полягає відмінність та взаємозв'язок між мовною, концептуальною та ціннісною картинами світу?
17. Розкрийте поняття «концептосфери нації». Які чинники впливають на її динаміку та національну специфіку?

18. У чому полягає сутність гіпотези лінгвістичної відносності Е. Сепіра — Б. Ворфа? Чим відрізняються її сильна та слабка версії?
19. Які завдання вирішує етнопсихолінгвістика у дослідженні національно-маркованої мовленнєвої діяльності?
20. У чому полягає сутність «культурного повороту» (*Cultural Turn*) у перекладознавстві?
21. Як змінилася роль перекладача з огляду на його функцію «культурного посередника» (*cultural mediator*)?
22. У чому полягає проблема лінгвоетнічної неперекладності та які існують межі інтерпретації тексту в перекладі?
23. Охарактеризуйте теорію лакун. Які існують класифікації лакунарних одиниць та способи їхньої компенсації в перекладі (*елімінація, заповнення*)?
24. Що таке культурно-маркована лексика? Наведіть класифікацію безеквівалентної лексики та реалій.
25. Які перекладацькі трансформації застосовуються для відтворення реалій та етнографізмів у перекладі?
26. У чому полягає національно-культурна специфіка лексичної конотації?
27. Наведіть приклади розбіжностей у символіці кольоропозначень (колірних кодах) у різних лінгвокультурах та поясніть проблеми їхнього перекладу.
28. Як відтворюються в перекладі етнокультурні конотації зоонімів та фітонімів?
29. Чому фразеологічну картину світу вважають відображенням «національного духу»? Наведіть способи перекладу ідіом.
30. У чому полягає сутність та відмінність перекладацьких стратегій *форенізації* та *доместикації* (за Л. Венуті)?
31. Що таке «культурний шок»? Які його когнітивно-емоційні симптоми та причини виникнення?
32. Розкрийте фази психологічної адаптації за моделлю U-подібної та W-подібної кривих (К. Оберг, Г. Тріандіс).
33. У чому полягає феномен «зворотного культурного шоку» та які особливості реінтеграції особистості у рідне середовище?
34. Охарактеризуйте 4 стратегії акультурації особистості за Дж. Беррі (*асиміляція, сепарація, маргіналізація, інтеграція*). З якої причини інтеграція вважається найефективнішою?
35. Охарактеризуйте національні стилі ведення переговорів за класифікацією Річарда Льюїса (*лінійно-активний, мультиактивний, реактивний*).
36. Яка роль невербальних параметрів спілкування — проксемики (простору) та хронеміки (монохронного й поліхронного часу) — у міжнародному діловому етикеті?
37. Що таке Культурний Інтелект (CQ)? З яких компонентів він складається та яке його значення для професійної діяльності філолога/перекладача?
38. Розкрийте сутність етноцентризму та стереотипізації як когнітивних фільтрів у міжкультурній комунікації.
39. Проаналізуйте стадії розвитку міжкультурної чутливості за моделлю Мілтона Беннета (від етноцентричних стадій до етнорелятивістських).
40. Які основні детермінанти викликають міжкультурні конфлікти в міжнародному бізнес-середовищі та науковій спільноті?
41. У чому полягають розбіжності у сприйнятті ввічливості та способів висловлення критики/зворотного зв'язку (*feedback*) між представниками різних культур?
42. Які технології та стратегії використовуються для деескалації та врегулювання міжкультурних конфліктів (*медіація, компроміс, співпраця*)?
43. У чому полягає сутність міжкультурної толерантності як інструменту досягнення стратегічного порозуміння?
44. Які етичні норми та кордони повинен зберігати фахівець із філології під час фахової міжкультурної взаємодії?
45. Яка роль перекладача-медіатора у запобіганні та нейтралізації комунікативних та репутаційних ризиків?

12. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Освітній процес з дисципліни «Міжкультурна та міжпрофесійна комунікація» забезпечений необхідними навчально-методичними матеріалами, що розміщені в Модульному середовищі для навчання MOODLE:

1. Курс «Міжкультурна та міжпрофесійна комунікація»

<https://msn.khmn.u.edu.ua/course/view.php?id=7637>

2. **Міжкультурна і міжпрофесійна комунікація:** методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 035.041 «Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно)» / уклад.: Ю. П. Бойко, О. В. Ємець. Хмельницький : ХНУ, 2022. – 111 с. (Далі - МР – 1).

13. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Інформаційна та комп'ютерна підтримка: ПК, планшет, смартфон або інший мобільний пристрій, проектор.

Програмне забезпечення: програми Microsoft Office або аналогічні, доступ до мережі Інтернет, робота з презентаціями.

Вивчення навчальної дисципліни не потребує використання спеціального програмного прикладного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Горбач Н. В. Міжкультурні комунікації : навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістра» спеціальності «Філологія» освітньо-професійної програми «Українська мова та література». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 128 с.
2. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. / В. М. Манакін. — К. : ВЦ «Академія», 2012. 288 с. (Серія «Альма-матер»).
3. Огар А. О. Міжкультурна комунікація : конспект лекцій. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. 112 с.
4. Радченко І. Б. Вступ до теорії міжкультурної комунікації: Конспект лекцій. – Харків: УкрДУЗТ, 2021. – 80 с.
5. Ребрій О. В. Теорія міжкультурної комунікації: конспект лекцій для студентів ОР «Магістр» факультету іноземних мов. Харків, 2022. 100 с.
6. Основи міжкультурної комунікації : навч. посібник / укл. Попович М. М. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2012. 160 с.

Додаткова

7. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної геніалогії та компаративістики : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 308 с.
8. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 3-тє вид., доповн. Київ : ВЦ «Академія», 2019. 344 с.
9. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Довіра, 2007. 205 с.
10. Голубовська І. О. Етнічні особистості мовних картин світу : монографія. 2-ге вид., виправ. і доповн. Київ : Логос, 2007. 334 с.
11. Енциклопедія перекладознавства : у 4-х т. Т.1 : пер. з англ. / за ред. Івз Гамбієра та Люка ван Дорслера; за заг. ред. О.А.Кальниченка та Л.М.Черноватого. Вінниця: Нова книга, 2020. 552 с.

12. Енциклопедія перекладознавства : у 4-х т. Т.1 : пер. з англ. / за ред. Івз Гамбієра та Люка ван Дорслера; за заг. ред. О.А.Кальниченка та Л.М.Черноватого. Вінниця: Нова книга, 2020. 276 с.
13. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури : словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
14. Кононенко В.І. Символи української мови. Івано-Франківськ: Плай, 1996. 272 с.
15. Кононенко В.І. Мова, культура, стиль. Івано-Франківськ: Плай, 2002. 460 с.
16. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2017. 423 с.
17. Кусько К. Я. Лінгводидактичні моделі міжкультурної комунікації : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 240 с.
18. Основи міжкультурних комунікацій. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів/уклад. Н.А. Крупенина.– Дніпро , 2020. – 110с.
19. Радчук О. В. Переклад як вербальний медіатор міжкультурного діалогу. *Філологічні трактати*. 2019. Т. 11, № 2. С. 89–97.
20. Фролова І.Є Стратегія конфронтації в англomовному дискурсі : Монографія, Харків. ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2009. 344 с.
21. Bennett M. J. Basic Concepts of Intercultural Communication: Paradigms, Principles, and Practices. 2nd ed. Boston : Nicholas Brealey Publishing, 2013. 304 p.
22. Cultural Relativism and Ethnocentrism as Two Alternative Principles of Cross-Cultural Communication / Yu. Boyko, O. Sierhieieva, Yu. Kupchyshyna, O. Matsiuk, D. Dmytroshkin. *World Journal of English Language*. 2022. Vol. 12, No. 8. P. 121–126. URL: <http://wjel.sciedupress.com/>
23. Cross-Cultural Research in Cognitive Psycholinguistics: Analysis of Linguistic Diversity and Cognitive Processes / Yu. Boyko, O. Sierhieieva, O. Matsiuk, D. Dmytroshkin, N. Levytska. *Forum for Linguistic Studies*. 2024. Vol. 06, Issue 06. P. 28–42. URL: <https://journals.bilpubgroup.com/index.php/fls>
24. Deardorff D. K. Manual for Developing Intercultural Competencies: Story Circles. Paris : UNESCO Publishing / Routledge, 2020. 108 p.
25. Gibson R. Intercultural Business Communication. Oxford : Oxford University Press, 2002. 111 p.
26. Hall E. T. Beyond Culture. New York : Anchor Books, 1989. 298 p.
27. Hofstede G., Hofstede G. J., Minkov M. Cultures and Organizations: Software of the Mind. Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival. 3rd ed. New York : McGraw-Hill, 2010. 561 p.
28. Katan D. Translating Cultures: An Introduction for Translators, Interpreters and Mediators. 2nd ed. London ; New York : Routledge, 2014. 370 p.
29. Lewis R. D. When Cultures Collide: Leading Across Cultures. 4th ed. London : Nicholas Brealey Publishing, 2018. 568 p.
30. Trompenaars F., Hampden-Turner C. Riding the Waves of Culture: Understanding Diversity in Global Business. 4th ed. New York : McGraw-Hill, 2020. 432 p.

14. Інформаційні ресурси

31. Електронна бібліотека університету. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://library.khmnu.edu.ua/>.
32. Інституційний репозитарій ХНУ. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>.
33. Модульне середовище для навчання. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/>.

МІЖКУЛЬТУРНА ТА МІЖПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ

Анотація

Тип дисципліни:	Обов'язкова загальної підготовки
Рівень вищої освіти –	Другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма	Германська філологія та перекладознавство: перша - англійська, друга - німецька
Семестр:	2-й
Кількість призначених кредитів ЄКТС:	4
Мова навчання –	українська/ англійська
Форми здобуття освіти, для яких викладається дисципліна:	денна, заочна.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни повинен: *визначати та інтерпретувати* фундаментальні теорії міжкультурної комунікації (моделі Е. Голла, Г. Гофстеде, М. Беннета) та їхнє прикладне значення у філологічній та перекладацькій діяльності; *класифікувати та характеризувати* специфіку професійного дискурсу різних галузей (наукового, технічного, ділового), принципи міжпрофесійної взаємодії, а також етичні й правові норми міжнародного ділового протоколу; *пояснювати* типологію комунікативних бар'єрів (лінгвістичних, соціокультурних, психологічних) та теоретичні підходи до їх нейтралізації; *застосовувати* техніки «перемикання кодів» та адаптувати стратегії перекладу й мовленнєву поведінку відповідно до професійного статусу, культурного бекграунду та цілей співрозмовника; *демонструвати* навички ефективної комунікативної медіації для запобігання та розв'язання конфліктів, зумовлених розбіжністю культурних чи професійних установок; дотримуватися норм етнорелятивізму, міжнародного професійного етикету та ділового протоколу під час реальної комунікативної взаємодії; *ідентифікувати та аналізувати* культурні коди у вербальній і невербальній поведінці представників різних лінгвокультур; *здійснювати* критичний аналіз власних стереотипів, упереджень і комунікативних ризиків, що можуть перешкоджати об'єктивному сприйняттю фахової інформації; оцінювати результативність міжкультурної та міжпрофесійної взаємодії на основі аналізу реальних фахових кейсів та власного досвіду; *організовувати та здійснювати* міжкультурну й міжпрофесійну медіацію у складі міждисциплінарних команд (зокрема виступати комунікативним посередником між фахівцями різних галузей); *моделювати та вдосконалювати* індивідуальні стратегії безперервної розбудови власної міжкультурної й професійно-перекладацької компетентності.

Зміст навчальної дисципліни. Виникнення й формування міжкультурної комунікації (далі — МКК) як науки. Теоретичні основи МКК. Структура, форми та аспекти МКК. Параметри та виміри культур за класичними теоріями. Поняття «культури» в контексті комунікації. Співвідношення культури та поведінки. Етноцентризм і культурний релятивізм. Явище культурного шоку. Переклад як акт міжкультурної комунікації. Сутність «культурного повороту» в перекладі та перекладознавстві. Міжпрофесійна й ділова міжкультурна комунікація. Динаміка міжкультурної взаємодії в професійному аспекті. Міжкультурні конфлікти як специфічний різновид комунікації та стратегії їх розв'язання.

Пререквізити – ОЗП.03.Сучасні інформаційні технології в професійній діяльності; ОФП.01. Методологія лінгвістичних та перекладознавчих досліджень; ОФП.02. Лінгвістичний та літературознавчий аналіз художнього тексту; ОФП.05. Основна іноземна мова та практика перекладу (англійська мова); ОФП.06. Друга іноземна мова та практика перекладу (німецька мова).

Постреквізити – ОФП.07. Педагогічна практика у ЗВО; ОФП.08. Переддипломна практика; ОФП.09. Кваліфікаційна робота.

Запланована навчальна діяльність. лекції – 14 год., семінарські заняття – 14 год., самостійна робота – 76 год., разом – 120 год.

Форми (методи) навчання: лекції (зокрема із використанням мультимедійної візуалізації); семінарські та практичні заняття із застосуванням сучасних освітніх технологій (когнітивно-дискурсивного аналізу як процесу передачі сенсів через концепти й концептуальні моделі, методу аналізу конкретних ситуацій / *Case Study*); самостійна робота здобувачів (опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до семінарських занять, розробка мультимедійних презентацій та прикладних проєктів).

Форми оцінювання результатів навчання: усне опитування, виступ з презентацією та доповіддю, оцінювання кейсів на практичних заняттях, оцінювання індивідуального завдання, виконання контрольних робіт.

Вид семестрового контролю: іспит.

Навчальні ресурси:

1. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
2. Радченко І. Б. Вступ до теорії міжкультурної комунікації: Конспект лекцій. – Харків: УкрДУЗТ, 2021. – 80 с.
3. Ребрій О. В. Теорія міжкультурної комунікації: конспект лекцій для студентів ОР «Магістр» факультету іноземних мов. Харків, 2022. 100 с.
4. Попович М. М. Основи міжкультурної комунікації : навч. посібник : Чернівець. нац. ун-т, 2012. 160 с.
5. Голубовська І. О. Етнічні особистості мовних картин світу : монографія. 2-ге вид., виправ. і доповн. Київ : Логос, 2007. 334 с.
6. Cultural Relativism and Ethnocentrism as Two Alternative Principles of Cross-Cultural Communication / Yu. Boyko, O. Sierhieieva, Yu. Kupchyshyna, O. Matsiuk, D. Dmytroshkin. *World Journal of English Language*. 2022. Vol. 12, No. 8. P. 121–126. URL: <http://wjel.sciedupress.com/>
7. Електронна бібліотека університету. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://library.khmnu.edu.ua/>.
8. Інституційний репозитарій ХНУ. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>.
9. Модульне середовище для навчання. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/>

Викладач: д-р філол.н., проф. Бойко Ю.П.